

Varför vänstern ska stöda Hongkongs kamp för demokratiska rättigheter.

[Ur *Jacobin*, 5 december 2019. Även publicerad på *International Viewpoint*, 12 december 2019. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

(Redaktionell kommentar: I Hongkong stöder alla möjliga vänsteranhängare protesterna för demokrati och medborgerliga rättigheter. Även vänsteranhängare på andra ställen borde göra det. Under de senaste sex månaderna har folket i Hongkong rest sig för att försvara sina demokratiska rättigheter mot den kinesiska statens angrepp. Deras kamp har mötts av ett brutalt polisförtryck som beordrats av Hongkongs chefsminister, Carrie Lam, efter påtryckningar från Beijing.

Efter en våg av demonstrationer var valdeltagandet rekordstort i slutet av november, då kandidater som stöddes av regimen röstades bort till förmån för prodemokratiska partier, som fick mer än 80% av platserna. Eli Friedman, som undervisar i sociologi och arbetsmarknadsfrågor vid Cornell University i USA, var i Hongkong strax innan valet. Han intervjuas av Ashley Smith om rörelsen, de utmaningar den står inför och skälen till att den internationella vänstern bör solidarisera sig med den.)

Ashley Smith: du var nyligen i Hongkong under valet, där de kandidater som stöder demokrati vann med stora siffror. Vad har resultatet för betydelse? Hur har staten i Hongkong och Beijing reagerat?

Eli Friedman: Distriktsrådsvalen nyligen blev en jordskredsseger för de prodemokratiska partierna, och det är ett stort bakslag för regeringen i Hongkongs speciella administrativa region (HKSAR) och det kinesiska kommunistpartiet (KKP). Även om många i Hongkong förväntade sig en ökning med tanke på regeringens brutala och inkompetenta svar på de senaste sex månadernas sociala motstånd, så gick det till och med bättre än förväntat. Speciellt Beijing verkar ha tagits på sängen.

Det finns några saker som är värda att klargöra om dessa val. Distriktsråd är den lägsta regeringsnivån i Hongkong och den enda nivå som väljs helt demokratiskt (bara en del av den lagstiftande församlingen väljs direkt, och chefsministern väljs av en kommitté bestående av 1200 medlemmar). Råden har inte så mycket makt och är huvudsakligen ansvariga för frågor om skötseln av bostadsområdena.

Ändå är valen enormt betydelsefulla av åtminstone två skäl. För det första har chefsminister Carrie Lam och hennes sponsorer i Beijing påstått att de har stöd av en ”tyst majoritet” av Hongkongs invånare, som är arga på protesterna. Dessa val visar obestridligt att den beskrivningen inte stämmer – även om det förvisso inte finns någon samsyn om hur Hongkongs framtid ska se ut så återspeglar röstsiffrorna ett utbrett missnöje med den nuvarande regimen.

För det andra har medlemmarna i distriktsråden en röst med vid valet av chefsminister (CE). Det gör att det finns möjlighet att rubba de inarbetade koalitioner som har valt CE tidigare, även om det ännu inte finns någon anledning att tro att det kommer att leda till ett bättre resultat.

Reaktionen från regeringen har inte varit uppmuntrande. Carrie Lam sa att hon skulle ”fundera allvarligt”, en uppfattning som hon har uttryckt tidigare, men som inte har haft någon synbar

inverkan på hennes handlingar. Kinas utrikesminister, Wang Yi, svarade journalisterna med en standardformulering, ”Hongkong är en del av Kina” – det är faktiskt talande att KKP likställer all opposition mot sin makt med separatism.

Officiella media antydde, utan några bevis, att USA eller andra utländska element hade lagt sig i valen. Det verkar således troligt att KKP antingen verkligen tror att rörelsen organiseras av fientliga främmande krafter med avsikt att uppmuntra självständighet, eller att de cyniskt lanserar denna berättelse för att avleda uppmärksamheten från sin egna brister. Eftersom de nu är låsta till denna beskrivning, och med tanke på partiets interna politiska dynamik, har de oavsett vilket bara kvar ett svar, nämligen förtryck utan eftergifter.

AS: I månader har folket i Hongkong protesterat i enormt antal, och nu har de sopat hem valen. Vilka har rörelsens centrala krav varit, som de har kämpat för? Och hur står det till med rörelsen nu?

EF: Rörelsens fem krav är: 1) att lagförslaget om att tillåta utlämning ska dras tillbaka helt; 2) att beteckningen på protesterna som ”upplopp” ska dras tillbaka; 3) fullständig amnesti för de arresterade demonstranterna; 4) en oberoende undersökning av polisens uppträdande; 5) verkligt allmän rösträtt.

Det första kravet har nu gått igenom. Lagförslaget skulle gjort det möjligt för Hongkongs myndigheter att utlämna folk till Kina, vilket fick många aktivister och andra att frukta att de skulle utsättas för de icke öppna rättsliga förfaranden som kännetecknar KKP-kontrollerade domstolar.

Det som ursprungligen utlöste rörelsen var motståndet mot detta lagförslag, och många tror att om lagförslaget hade dragits tillbaka i juni så skulle protesterna ha upphört. Tyvärr för regeringen, orsakade deras hårdhänta svar och polisens brutala förtryck bara fler krav, så när lagförslaget till slut drogs tillbaka i september blev folk knappast imponerade.

Det finns många strömningar och olika politiska perspektiv inom rörelsen, men frågan om polisens brutalitet har blivit alltmer framträdande, vartefter månaderna av våldsamt förtryck har fortsatt. ”Verkligt allmän rösträtt”, dvs. direkta val av fritt nominerade kandidater, är en önskan som är utbredd, men som de flesta medger kommer det att kräva en lång och hård kamp.

Det verkar osannolikt att de högingtensiva mobiliseringarna och konfrontationerna med polisen kan fortsätta så mycket längre. Rutinerade aktivister gör upp planer för en långdragen kamp, som troligen kommer att bli mindre spektakulär men kanske lika viktig för Hongkongs framtid. Den grundläggande konflikten mellan KKP:s oavvisliga krav på kontroll och Hongkongs avvisande av att helt och fullt inlemmas i Kinas juridiska och politiska system försvinner inte, men det krävs mycket mer arbete för att åstadkomma en positiv vision av Hongkongs framtid.

AS: På senare tid har kampen mött ett våldsamt förtryck från staten och tvingat speciellt studentaktivister att försvara sig. Hur har befolkningen i stort reagerat på detta statliga våld? Hur kommer det att påverka de folkliga protesterna?

EF: Många utanför Hongkong förstår inte hur viktig frågan om polisvåld är för rörelsen. Tårgas och gummikulor regnar ner på demonstranterna varje vecka, ett oräkneligt antal tusen har urskiljningslöst klubbats ner av snutarna, och många kvinnor har utsatts för sexuella övergrepp i häktet.

Polisen sköt till och med tårgas i en tunnelbanestation och skapade en ytterst farlig situation. Förtrycket har också lagts ut på entreprenad till den organiserade brottsligheten, där det mest fruktansvärda exemplet är händelserna i förorten Yuen Long den 21 juli då skurkar i vita skjortor angrep både pendlare och demonstranter.

Som svar på det ökade förtrycket och regeringens totala likgiltighet inför massdemonstrationerna har ett inte obetydligt antal demonstranter antagit en alltmer aggressiv taktik. Det har bland annat funnit ett begränsat antal exempel på hur demonstranter fysiskt har angripit regimvänliga motdemonstranter. Ett skrämmande fall var när demonstranter hällde bensin på en person och satte eld på honom (han överlevde). En medborgare dog efter att ha träffats av en tegelsten som kastades av en demonstrant.

Men på det hela taget har folk antagit en mer stridbar taktik i självförsvar. Rörelsens kanske största utbrott har ägt rum på det kinesiska universitetet i Hongkong och Hongkongs polytekniska universitet. Båda universiteten upplevde hur studenter och andra allierade ungdomar byggde barrikader, kastade Molotovcocktails och till och med sköt pilar för att hindra polisens invasion av universitetsområdena.

Till myndigheternas stora förvåning finns det ett utbrett stöd för denna alltmer stridbara taktik, eller åtminstone tolereras den. Det finns en djupt rotad uppfattning att rörelsens anhängare bör acceptera olika taktiker, och med rätta skylla den försämrade allmänna ordningen på polisen och regeringen. Direkta aktioner och självförsvar mot polisvåldet har förvisso legitimerats, i och med att de officiella politiska representanterna betraktas med djup misstänksamhet.

AS: En av de centrala frågor som aktivisterna i Hongkong står inför är om rörelsen kan mobilisera arbetarklassens kraft. Hur rotad är den i Hongkong? Har rörelsen kunnat skapa band till arbetarkampen i Kina?

EF: Hongkongs arbetarrörelse har historiskt varit svag, och den regering som tillträdde efter 1997 fortsatte den arbetarfientliga politik som den ärvde från britterna. Även om Hongkong har föreningsfrihet så finns det ingen rätt till kollektiva förhandlingar, och sorgligt otillräckliga minimilöner infördes först för några år sedan. Det dominerande fackförbundet, Hongkongs fackföreningsfederation (HKFTU), är regimvänlig och aktivt mot rörelsen.

Hongkongs förenade fackföreningar (HKCTU) är allierat till oppositionen och har arbetat för att främja arbetarnas rättigheter i Hongkong på det kinesiska fastlandet. Men HKCTU och dess medlemsfack har ännu inte styrka nog att vidmakthålla kraftfulla mobiliseringar inom arbetarklassen. Denna relativa svaghet har visat sig under de senaste uppmaningarna till generalstrejker.

Strejkerna har organiserat i decentraliserade nätverk, något som kännetecknar rörelsen i stort. Men fackföreningarna har i allmänhet varit oförmögna eller ovilliga att mobilisera ett stöd som baseras på arbetsplatserna. Resultatet har blivit en ”generalstrejk” utan organisatorisk förmåga, vilket innebär att störningarna har koncentrerats till viktiga knutpunkter i transportinfrastrukturen.

Denna taktik är värd att stöda – men den vore mycket mer politiskt kraftfull om den samordnades med mobiliseringar som grundades på arbetsplatserna. Arbetaraktivister i staden är intensivt medvetna om denna fråga och arbetar hårt för att övervinna denna svaghet.

Det finns en del uppmuntrande tecken att arbetare politiseras mitt under de övergripande sociala upproren. Efter intensiva påtryckningar från Beijing avskedade [flygbolaget] Cathay Pacific dussintals arbetare för att de uttryckte stöd för rörelsen, även flygvärdindefacketts ordförande Rebecca Sy. Kampanjen för att få dessa arbetare återanställda lyckades inte, men den lyckades verkligen inympa begreppet ”vit terror” i rörelsens ordlista.

Arbetare i andra industrier har uttryckt intresse av att organisera sig – lika mycket av politiska som ekonomiska skäl. Ett överraskande exempel är finansanställdas fackförening, som ”har som mål att förena medlemmar i finanstjänstesektorn för att få en röst i viktiga sociala frågor”.

Det återstår stora utmaningar för att arbetarklassen ska kunna spela en större roll för att forma rörelsens inriktning. Hundratusentals migrantarbetare befinner sig fortfarande utanför den politiska föreställningsvärlden. Att öka de ekonomiska kraven har blivit mer komplicerat av det faktum att regimvänliga element felaktigt har hävdade att demonstrationerna ”egentligen” handlar om boendekostnader och att politiska klagomål är ett störningsmoment.

Hongkongs häpnadsväckande ekonomiska ojämlikhet är direkt knutet till den oligarkiska regeringen, men det krävs en hel del arbete för att det ska bli en central fråga för rörelsen. Nostalgi om kolonialperioden är en följd av ett förståeligt missnöje med det rådande läget, men territoriets förflutna har inte mycket att erbjuda vad gäller en befriande politik. Det kommer att krävas hårt arbete för att mobilisera kring en ny vision om ett mer demokratiskt och rättvis Hongkong.

Detta arbete blir en ännu större utmaning eftersom det nästan helt saknas band till arbetarrörelsen på det kinesiska fastlandet. Aktivister i Hongkong har under de senaste 25 åren spelat en avgörande roll för att utveckla arbetarnas organisering och revolt i Kina, men dessa band är idag mycket försvagade. Det beror på KKP:s oavbrutna försök ända sedan 2015 att krossa all självständig arbetarorganisering, inklusive till och med de mest spaka icke-statliga organisationer. Det är i sig själv en risk att få pengar eller hjälp från Hongkong.

Självklart är de antikinesiska stämningarna i Hongkong ett verkligt problem och de måste också konfronteras. En del av mina vänner tog med affischer om fängslade kinesiska arbetaraktivister till en demonstration i Hongkong och sa att de fick massor av frågor och stöd. Så situationen är inte helt hopplös för solidaritet mellan Hongkong och fastlandet, även om det för tillfället egentligen är omöjligt.

Hongkong som en liberal ö i ett fientligt auktoritärt hav är varken normaliserande önskvärt eller praktiskt genomförbart. Provokativt kan man säga, att om inte Hongkong kan exportera ”vår tids revolution” till fastlandet, så kan det inte lyckas på egna villkor.

AS: Den amerikanska vänstern har diskuterat om vi ska stöda upproret i Hongkong. Vissa pekar på konservativa element i rörelsen som räknar med hjälp från USA, och avfärdar rörelsen som ett verktyg för Washington. Vad anser du om dessa argument och hur borde den internationella vänstern, och i synnerhet den amerikanska vänstern, ställa sig?

EF: Misstroendet mot rörelsen inom vänstern i USA och i väst förbryllar många vänsteranhängare i Hongkong. Hittills har vi givit utrymme åt antikommunister som Marco Rubio och Ted Cruz som har uttalat sig kraftfullt i frågan.

Vänstern i Hongkong, från anarkister och lokala organisatörer till socialdemokrater, är djupt

indragna i rörelsen. Och orsaken är enkel: KKP styr en sorts etnonationalistisk diktatorisk statskapitalism. Efter överlämnandet [1997] beslöt KKP att alliera sig med stadens storpampar och tillåta dem att fortsätta att berika sig i territoriet och ge dem speciell tillgång till fastlandet i utbyte mot politisk lojalitet.

Inom själva Kina har arbetare, bönder och etniska minoriteter behandlats hårt när de har försökt försvara sina egna rättigheter. Marxistiska studenter i Kina kidnappas, försvinner och arresteras. Praktiskt taget alla vänsteranhängare i Hongkong som har försökt verka i Kina har tvingats upphöra med sitt arbete på grund av statens förtryck.

Således har vänstern i Hongkong sedan åtminstone 2003 varit ganska aktivt indragen i rörelser för att bevara stadens friheter. Detta år slog massprotester tillbaka det hatade lagförslaget mot omstörtande verksamhet, känt som Artikel 23.

Om nu vänstern i Hongkong är praktiskt taget enhällig i sitt stöd till rörelsen, varför vacklar då den amerikanska vänstern? Det är förvisso oroande att se demonstranter vifta med den amerikanska flaggan och tacka Marco Rubio på Twitter. Om de verkligen tror på USA som ett moraliskt exempel är diskutabelt, men att be Donald Trump att stöda en rörelse för demokrati är i bästa fall en dålig strategi, även om det görs helt och hållet som ett hjälpmedel.

Men varför ska vi låta de sämsta elementen i en massiv och otroligt varierande rörelse representera hela rörelsen? Ska vi dra tillbaka vårt stöd till den amerikanska arbetarrörelsen för att vissa fackföreningsledare är öppet nationalistiska och främlingsfientliga?

Rörelsens grundläggande strävanden i Hongkong, så som de uttrycks klart i de fem kraven, är motstånd mot polisvåld, att skydda det lagligt fastslagna oberoendet från Folkrepubliken Kinas juridiska system, och en utökad demokrati. Om liknande krav skulle formuleras i USA skulle vi stöda dem.

En del kan hävda att parlamentarisk demokrati och ett borgerligt rättssystem är av föga nytta för arbetarklassen. Det må vara hänt. Men en kapitalism där folk tillåts debattera och organisera sig politiskt är mycket bättre än en kapitalism där sådana aktiviteter gör att du försvinner.

Jag tror att det finns en annan outtalad orsak till att amerikanska vänsteranhängare drar sig för att verkligen tala om Hongkong, och det är att det inte passar in så bra i de skildringar vi har ärvt. Vi vet instinktivt vad vi ska känna när det sker en militärkupp i Latinamerika. Det finns ingen tvekan om hur vänstern ska besvara israeliska grymheter nästa gång de bombar Gaza.

Men tidigare brittiska koloniala undersåtar som enligt internationell måttstock i genomsnitt är ganska privilegierade, och kastar Molotovcocktails på representanter för en (formellt) socialistisk regim? Släng in några filmer på demonstranter klädda i svart som sjunger den amerikanska nationalsången så är det förståeligt att det kan leda till blandade känslor.

Kina är ett framväxande imperium som är helt och fullt införlivat i den grundläggande kapitalistiska varuproduktionen och utsugningen av arbetare, men själv kullkastar den sekelgamla euroamerikanska imperialistiska ordningen. Den gamla ordningens nedgång leder inte i sig själv till att mänsklighetens frihet ökar.

Kampen i Hongkong återspeglar dessa massiva systemförändringar och kommer att få ett starkt

inflytande på hur en uppåttstigande Folkrepubliken Kina svarar på rörelser för oberoende och demokrati på andra ställen i sina utkanter och sin omgivning. Vi bör göra allt vi kan för att stöda och uttrycka solidaritet med våra kamrater i Hongkong, ty de står mitt i kampen med eller utan oss.